

MILLIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA SAN'ATNING FALSAFIY TALQINI

FarDU Magistranti

Mirzaqulov Mirzohid Mirzaali o'g'li

Annotatsiya

Mazkur maqolada milliy madaniyatni shakllantirish jarayonida san'atning falsafiy mohiyati va uning jamiyat ma'naviy hayotidagi o'rni tahlil qilinadi. San'at inson tafakkuri, estetik qarashlari va axloqiy qadriyatlarini shakllantiruvchi muhim ijtimoiy hodisa sifatida talqin etiladi. Falsafiy yondashuv asosida san'atning milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani saqlash va madaniy merosni avloddan-avlodga yetkazishdagi ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, globallashuv sharoitida san'at orqali milliy madaniyatni asrash va rivojlantirish masalalari yoritiladi.

Kalit so'zlar: milliy madaniyat, san'at, falsafa, estetik tafakkur, madaniy meros, milliy o'zlik.

Аннотация

В статье анализируется философское осмысление искусства в процессе формирования национальной культуры и его роль в духовной жизни общества. Искусство рассматривается как важное социальное явление, формирующее мышление человека, его эстетические взгляды и нравственные ценности. На основе философского подхода раскрывается значение искусства в осознании национальной идентичности, сохранении исторической памяти и передаче культурного наследия будущим поколениям. Особое внимание уделяется проблеме сохранения и развития национальной культуры посредством искусства в условиях глобализации.

Ключевые слова: национальная культура, искусство, философия, эстетическое мышление, культурное наследие, национальная идентичность.

Abstract

This article analyzes the philosophical interpretation of art in the process of shaping national culture and its role in the spiritual life of society. Art is considered an important social phenomenon that shapes human thinking, aesthetic views, and moral values. Based on a philosophical approach, the article reveals the significance of art in understanding national identity, preserving historical memory, and transmitting cultural heritage to future generations. Special attention is given to the issues of preserving and developing national culture through art in the context of globalization.

Keywords: national culture, art, philosophy, aesthetic thinking, cultural heritage, national identity.

Kirish

Milliy madaniyat jamiyatning tarixiy taraqqiyoti davomida shakllangan moddiy va ma'naviy qadriyatlar majmuasini ifodalaydi. Ushbu jarayonda san'at alohida o'rin tutib, u xalqning dunyoqarashi, estetik didi va ma'naviy idealini aks ettiradi. San'at nafaqat go'zallikni tasvirlash vositasi, balki inson va jamiyat o'rtasidagi murakkab munosabatlarni anglashga xizmat qiluvchi falsafiy hodisadir.

San'at falsafiy jihatdan borliqni badiiy idrok etish shakli sifatida namoyon bo'ladi. U insonning ichki kechinmalari, ijtimoiy tajribasi va tarixiy xotirasini mujassamlashtirgan holda, jamiyat ongiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Falsafa san'atni inson va olam o'rtasidagi estetik munosabatlarning ifodasi sifatida talqin qiladi.

Milliy madaniyat kontekstida san'at xalqning o'ziga xosligini, urf-odatlarini, an'analari va mentalitetini aks ettiradi. Musiqa, adabiyot, tasviriy san'at va teatr kabi san'at turlari milliy qadriyatlarni badiiy obrazlar orqali ifodalaydi. Masalan, milliy musiqa ohanglarida xalqning tarixiy kechinmalari va ruhiy holati mujassam bo'ladi. Falsafiy yondashuvda san'atning tarbiyaviy funksiyasi ham muhim hisoblanadi. U shaxsda estetik didni shakllantiradi, axloqiy mezonlarni mustahkamlaydi va milliy o'zlikni anglashga xizmat qiladi. Shu bois san'at milliy madaniyatning uzviy qismi sifatida jamiyat barqarorligining ma'naviy asosini tashkil etadi.

Falsafiy nuqtai nazardan san'at insonning borliqni ramziy–obrazli idrok etish shakli bo'lib, u nafaqat estetik zavq manbai, balki ijtimoiy ongni shakllantiruvchi kuchli madaniy mexanizm hisoblanadi. G.Gegel ta'kidlaganidek, san'at mutlaq g'oyaning sezgi orqali namoyon bo'lish shaklidir. Ushbu qarash san'atni milliy madaniyatning falsafiy asoslarini ochib beruvchi muhim vosita sifatida talqin qilish imkonini beradi.

Milliy madaniyatning shakllanishida san'at tarixiy xotirani saqlovchi, kollektiv ongni birlashtiruvchi va milliy qadriyatlarni mustahkamlovchi omil sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, an'anaviy san'at turlari (xalq musiqasi, og'zaki ijod, amaliy bezak san'ati) milliy o'zlikni anglash jarayonida muhim rol o'ynaydi. Ushbu san'at namunalari orqali avlodlar o'rtasida madaniy uzviylik ta'minlanadi.

Zamonaviy falsafiy konsepsiyalarda san'at madaniy identifikatsiyaning asosiy vositalaridan biri sifatida baholanadi. Globallashuv jarayonida madaniyatlararo muloqot kuchayib borayotgan bir paytda san'at milliy madaniyatni saqlash bilan birga, uni yangi mazmun va shakllar bilan boyitishga xizmat qiladi. Shu jihatdan san'atning falsafiy talqini milliy madaniyatni rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

1. San'at milliy madaniyatning falsafiy ifodasi bo'lib, u xalqning tarixiy tajribasi va estetik tafakkurini mujassamlashtiradi.
2. Falsafiy yondashuv san'atni faqat badiiy hodisa emas, balki ijtimoiy ongni shakllantiruvchi madaniy mexanizm sifatida talqin etishga imkon beradi.
3. Milliy san'at turlari tarixiy xotirani saqlash va madaniy merosni avloddan-avlodga yetkazishda asosiy vosita hisoblanadi.
4. San'at milliy o'zlikni anglash jarayonida shaxs va jamiyat o'rtasidagi ma'naviy bog'liqlikni mustahkamlaydi.
5. Globallashuv sharoitida san'at milliy madaniyatni saqlash va uni zamonaviy estetik talablarga mos holda rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.
6. San'atning tarbiyaviy va axloqiy funksiyasi milliy madaniyat barqarorligining ma'naviy asosi sifatida namoyon bo'ladi.

Хулоса

Хулоса қилиб айтганда, сан'ат миллий маданиятни шакллантиришда беқийос фалсафий ва ијтимоий аҳамиятга эга. U халқнинг тарихий хотираси, ма'навий қадриятлари ва эстетик идеалларини мујассамласhtirgan holda, миллий о'зликни anglashga xizmat qiladi. Falsafiy talqin san'atning jamiyat hayotidagi chuqur mazmunini ochib berib, uni madaniy merosni saqlash va rivojlantirishning muhim vositasi sifatida namoyon etadi. Globallashuv sharoitida san'at orqali milliy madaniyatni asrash va boyitish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Farobiy A. Musiqqa ilmining asoslari. – Toshkent: Fan, 1993.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. Berdyayev N.A. Smysl tvorchestva. – Moskva: Respublika, 1994.
4. Losev A.F. Filosofiya iskusstva. – Moskva: Iskusstvo, 1989.
5. Smith R. Art and Philosophy. – London: Routledge, 2001.